

DELAVCI!
Naročnina (subscription):
\$1.00 na leto, 75c na pol leta za Ameriko (\$1.50 per year, 75c half year in America. \$2 na leto, \$1 pol leta za Evropo (\$2 per year \$1 per half year for Europe.

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LUDSTVA.
THIS PAPER IS DEVOTED TO THE INTERESTS OF THE WORKING CLASS.

Štev. (No.) 32. Chicago, Ill., 21. aprila (April), 1908. Leto (Vol.) III.

"Proletarec" proletar-cem!

Še nekaj tednov in "Proleta-rec" bo praznoval polletnico svojega obstanka kot tednik.
Pol leta! Kratka in nezmatna je ta doba v vsakdanjem življenju, a kako velika, važna in plodonosna je ta doba v življenju in delovanju "Proletarca".

Nečloveško stanje delavcev v Gary, Ind.

Kako je v So. Chicagu.
Okrog 20 milj južno od Chica-ga ob jezernu in na meji držav Illinois ter Indiane se nahaja nova naselbina Gary. Naselbina je zrasla okrog jeklarne, ktero je tam postavila Illinois Steel Co., ki tudi poseduje skoro ves svet v Gary.

Zloraba socializma.

Vsega močnejši humberg se danes skriva že celo pod imenom Karl Marksa in socializmom. Takozvani "krišćanski socializem" je že star humberg.
Ta "sociali-zen" diši na vseh koteh in krajih po veri in dvatisoletni krišćanske eri, ki ima za seboj nešte-vilne krvave vojne, cerkvene perse-kucije itd. Socializem nima nič opraviti z nobeno versko sekto.

Od blizo in daleč

200,000 premogarjev zopet na delu.
Po največjih poročilih je več-raj — 20. aprila — 200,000 pre-mogarjev v osrednjem premogovniškem distriktu zopet prišlo za delo.
Na konferenci med premogari in operatorji, ki se je vršila mi-nuli teden v Toledo, O., se je nam-rjv 18. t. m. posrečilo odobru za plače, da je sklenil pogodbo z o-peratorji. Plača ostane pri star-em: 90 centov od tone premoga.

Poljski duhovni in ameriška poli-tika.

"Social Democrat Herald" v Milwaukee poroča, da so pri za-dajih mestnih volitvah v imeno-vanem mestu poljski duhovni i-grali jako čudno vlogo. V cerk-va so direktno ševali svoje žu-pnjane proti socialističnim kandi-datom in jim ukazovali, da gla-sujejo proti njim. To presega že vse meje! Kaj se izjuga duhovni-ki v Ameriki vtikati v politične boje?

Delavci, organizujte se v socia-listične klube. V organizaciji je izobrazba in moč.

Delavci, organizujte se v socia-listične klube. V organizaciji je izobrazba in moč.
Rev. Clarence E. Cornell, pastor "First Church of the Nazarene" v Chicagu je pred nekaj tedni v cerkvi pred Cook County Womens Christian Temperance unijo rekel sledeče:

Slovenski socialist pridobil duhovnika za socializem.

Slovenski socialist pridobil duhovnika za socializem.
Leadville, Colo. — Dragi sodru-gi! — Hurra! Nekaj sem pa le na-redil za socialistično stranko. Ne samo — nekaj, ampak — vzle svojimi skromnim močem — veli-ko!

DENARJE V STARO DOMOVINO
POŠILJAMO:
24 \$ 10.00 50 kron
24 \$ 20.00 100 kron
24 \$ 30.00 150 kron
24 \$ 40.00 200 kron
24 \$ 50.00 250 kron
24 \$ 60.00 300 kron
24 \$ 70.00 350 kron
24 \$ 80.00 400 kron
24 \$ 90.00 450 kron
24 \$ 100.00 500 kron
24 \$ 110.00 550 kron
24 \$ 120.00 600 kron
24 \$ 130.00 650 kron
24 \$ 140.00 700 kron
24 \$ 150.00 750 kron
24 \$ 160.00 800 kron
24 \$ 170.00 850 kron
24 \$ 180.00 900 kron
24 \$ 190.00 950 kron
24 \$ 200.00 1000 kron
Frank Sakser Co.
109 Greenwich St., New York
6104 St. Clair Ave., N. E.
Cleveland, Ohio

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:
Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta, za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Opisni po dopisovanju. Pri spremembi imenila je poleg novega naznanih tudi STARI nazivi.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

JOHN GRILIC, President;
JOHN PETRIČ, Secretary;
ANTON PRIBERN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries, \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Vstajenje.

Vstal je... Od mrtvih je — vstal... Kdo???

Velik je stvarnik. Rodil se je v dobi, ko se je človek zavedel, da je človek. Ampak dasiravno se je rodil stvarnik kot človek smatralo se ga je človekom le v trenutku njegovega rojstva — potem ne več. Rodil se je z vsemi pravica-mi vladarja čez vse kar je ustvaril — ali vladar ni bil. Z njim vred se je namreč porodila krivica in ta je porazilo pravico, ki je živela pred stvarnikom. Odslej je vladala krivica in stvarnik je bil z vsem svojim stvarstvom njen lastnik....

Toda stvarnik je stvarjal. Naredil je motiko in plug in s tem je razoral zemljo, v katero je vrgel zrno. Naredil je srp, požel žito in izmanjeno zrno je s trdim kama-nom spremenil v moko, iz katere je spekel kruh. Obdelal je nepregled-na polja in jih posejal z žitom. Naredil je sekuro, posekal z njo drevo in iz tega je zgradil hišo. Napra-vil je bat, obdelal kamen in zgra-dil palačo. Izumel je vreteno, spre-del volno in iz te je naredil platno; iz platna obleke. Ustvaril je vasi in mesta, zgradil koče, palače, gradove in temple. Zgradil je ce-ste in vodovode. Stvarnik je šel dalje. Pokoril si je paro in elektro-ko. Naredil je stroje. Zgradil je železnico in parobrod. Šel je pod zemljo in kopal rudo in premog. Stvarnik je ustvaril vse, kar vidi-mo ustvarjenega in izpopolnjene-ga, kar uživamo in rabimo. Ustva-ril je vse — ali stvarnikovega ni nič. Stvarjal je za krivičnike... Stvarnik nima niti toliko svojega — kamor bi položil svojo trudno glavo....

Krivica je mati trpljenja in muk. Velike so muke, ki jih že od nekdaj trpi stvarnik. Takoj, ko je skoval verige, že so ga uklenili vanje. Na voljo krivičnikov je spletel bič in s tem so ga prete-pali do krvi. Sezidati je moral je-čo in v njo so ga zaprli. Svojim mučiteljem je naredil sulico in meč, a oni so ga prebadali in mu sekali zevajoče rane. Stesal si je križ in na tega so ga obesili.

Stvarnik je mučiteljem sezidal krasne svetle palače, a sam je stano-val v ozki celici in spal na kame-nitih tleh. Izdelal jim je sijajne gizdave obleke, toda svoje telo je zavil v borne cape. Njegovi ra-belji so uživali slastna dragocena jedila in pijače, plod njegove de-la, a on se je moral zadovoljiti s suhim kruhom in vodo. Tiranom mučiteljem je koval zlate krono, a njemu so v zameno potisnili trnje-no krono na glavo. V zabavo in kratek čas krivičnikov je moral s svojo krevjo škropiti tlak, ktere-ga je sam zgradil ali polja, ktere-ga je sam obdelal. Neštete in nepo-

pisane so muke, ktere je trpel in trpi stvarnik. Neštete in nepo-pisne so njegove rane.... Nepresta-no trpljenje in bolečine, bičanje, tepenje in križanje je že v začetku onesvetilo stvarnika. Padel je v mrtvilo.... Umrl ni — ampak v nezavesti se je zgrudil pod noge krivičnik, ki že ti tosočletja gazi po njem....

Pravijo, da je že premagal trpljenje in mrtvilo ter vstal....

Ni še vstal!!!

Stvarnik se spi. Tisoč in tisoč letja že spi, a še se ni vzdramil. Rabelji in farizeji še nadaljuje svoje delo. Še ga tepejo in križajo! Čeli svet je mučilnica. Čeli svet je — gora Kalvarija! Križ se nepestrano vzdigujejo.... Križ stoji v vsaki proletarska koči. Križ je v vsaki tvornici, — v vsakem rudokopu je krvavi, morilni križ, na ktere-ga razpenjajo stvar-nika.... Diabolski klic tiranov: križaj ga! križaj ga! — se nepre-trgoma ponavlja vek za vekom, stoletje za stoletjem, leto za letom. Stvarnik še spi in trpi....

Vstajenje pride!

Stvarnik ni rojen, da bi v mu-kah poginil. Krivica se tudi ni porodila, da bi vse večne ob-lastno sedela na tronu. Prišel bo dan, ko se bo trpeti stvarnik za-vedel. Mera njegovih muk bude polna in on se bo zavedel svoje orjaške moči.

Vstal bude iz mrtvila in vzel, kar je njegovega.

Gorje vam takrat tirani, muči-telji, farizeji, rabelji in krivični-ki, ki ste ga križali in pili nje-govo nedolžno kri! Gorje vam, ko vstane preganjani, mučeni in križani stvarnik, stvarnik vseh do-ber na zemlji — PROLETARI-JAT!

DOPISI

Starokrajski "Domoljub" joka nad slovenskimi socialisti v Ameriki.

Claridge, Pa. — Ljubljanski klerikalni listič "Domoljub" se v eni svojih marčevih številčk mlo joka nad slovenskimi socialisti v Ame-riki. Obžalovanja vredni listič, ki ima nad vsemi grehi še ta krščan-ski greh, da eksistira, je ko je pri zadnjih volitvah s pomočjo drugih klerikalnih-cunj sročeno "rešil" u-boge kranjske kmete, sedaj začel "reševati" tudi ameriške Sloven-ce, kateri so v večini vsled nezno-snih razmer pod črno farško vojsko v domovini, morali bežati na tu-je.

Žal, da ne vem več doslovno do-tične notice v "Bedastoceljubu", ker sem "cajtengo" preneglo por-nil na "oni svet" v — peč. Spojinjam se pa, da piše: "Pred ne-kaj leti v Ameriko odšli Sloveni, kot dobri in pošteni katoličani, so se sedaj pridružili socialistom. Vstanovili so si že deset klubov (to peče, kaj!), tudi ženske (in to, to!) imajo že svoj klub, v katerem se družijo. John Petrič v Chicagi je glavni tajnik. Imajo dva svoja časopisa. Zato pozor pred njimi! Nenaročajte njihovega časopisja! Proč od njih!"

Tako piše starokrajška klerikal-na emjica. Sirota "Domoljub"! Kaj vraga ga je dovedlo do tega, da je vtaknil svoj ožlindrani nos med nas? Kaj ga brigajo naši so-cialistični klubi? Najbrž mu je že zmanjkalo gradiva, s katerim "Fu-tra" kranjske "Marijine device" z "medajco" na vratu in straši nevedno kmečko ljudstvo.

"Domoljub" naj obdrži svoj ri-lee doma in naj brska po svojih lastnih guojšičih, kjer je še toli-ko farške nesnage, da surdi že do Amerike. V naše plodonosno delo v Ameriki se nima prav nič vti-ka-ti! — Razumete črni rimski žan-darji v starem kraju?!

John Batič, tajnik kluba "Bodočnost" štev. 5.

Brezposelnost, socialisti, "misjon" in — barabe.

Waukegan, Ill. 12. apr. — Ce-njeni naš list "Proletarec"! U-pava, da bude tudi za najin do-pis nekoliko prostora. Dalj časa že prebivava ta delavski list, mno-go dopisov najdeva v njem, le iz našega klerikalnega Waukegana ni duha ne sluha.

Kar se tiče dela, gre bolj poča-si v tukajšnji žičarni; dosti dela-voev je brez dela. To priliko je po-rabil tukajšnji župnik. Misli si je: "Ljudstvo ima čas, post je tu-di tukaj, dobro bi bilo torej če se skliče takozvani — misijon." In res. Prišel je nekdo v črni kurti in se kregal s pametjo ves prodajni teden. Dejal je sam, da je Lju-bljancin; še več — rekel je e-olo, da je — ljubljanska baraba (Živijo! — Op. uređ.). S tem i-menom je tudi nazval, vse Ljub-ljancane.

Premišli sedaj, dragi delavec, bodisi ljubljancin, ali kdorsibodi! Ako ne plešeš tako, kakor ti ku-tarji godejo, te pa z barabo naže-nejo. Vidiš, tako te pitajo, delavec moj, tisti, ktere rediš s svojimi žulji. Ali boš trpel to, delavec moj!

Nadalje je ta humbergar tako navdušeno opravljal svoj posel, da se je moral spodtakniti tudi nad socialisti. To so letele cveto-če posovke na socialiste iz pred ol-tarja pa do vrat: brezvevri, od-padniki, sam h — iz njih govori! itd. itd.

Tako, tako, gospodje! Socializ-mu se s tako misijo — koristi, ne pa škoduje. Ali veste to? Marsi-keri delavec, ki je "baraba" v vaših očeh, se bo pridružil socia-listični stranki, ki se bode videl vaš očitni humberg.

Dragi tovariš delavec! Ne daj se spleniti več: vrzi ta črni humberg od sebe in se pridruži k razredno-zavednim delavcem, ki se zbirajo v socialistični stranki. V organi-zaciji je moč, le tam si boš zbolj-šal svoj delavski položaj, ne pa če boš poslušal kutaste lenuhe, ki živijo na stroške nezavednega delavkega ljudstva. Čitajmo de-lavske liste, ki so pođučni in ko-risni za nas delavce. In eden teh je naš vrli "Proletarec", ki se v resnici trudi za slovenske de-lavce v Ameriki. S socialističnim pozdravom

J. G. J. Ž., naročnika.

Poboljšani "Glas Svobode". G. So-jar ga je djal na svoj "fair list."

Chicago, Ill., 13. apr. — Cenjeni sodrug urednik! Prosim, dovolite mi nekoliko prostora v našem "Proletarec".

V tekoči krizi imamo veliko ča-sa, zato si tudi ogledamo razno-vrstno časopisje. Pred nekaj dne-vi mi je slučajno prišla v roke neka mesečna "prat'ka", ktero izdaja naš prečastiti pastir ali črednik ali kaj je že. Med dru-gimi budalostmi, ki sem jih čital v "prat'ki", naštel sem tudi na nekaj izredno finega.

V "Glasu slova župnije v Chi-cago," kakor se imenuje ta "prat'-ka", omenja g. S. tudi list "Glas Svobode, to je list, ki hoče po vsej sili veljati za socialističnega. Kaj pravi g. S.? Piše doslovno: ta list (Gl. Sv.) se je že malo pobolj-šal.

Častna pohvala! Gl. Sv. se je "poboljšal"! Seveda, g. S. že ve, zakaj se je — poboljšal. Če go-voči duhovnik o poboljšanju, po-tem si ne moremo misliti drugač-nega kakor — katoliško pobolj-šanje. Da se je Gl. Sv. prav po katoliško "poboljšal", to vem tudi brez g. Sosarja. To govori-jo že dejstva. Gl. Sv. je nedavno pisal o "častitem" g. Zakrajškim, v eni številki si je postavil spo-kojniški križ in njegov lastnik Konda je po izjavi g. Klubučarja objubil župniku Kranjeu, da bo hodil k maši in živel po katoliško — tudi lažal po katoliško! — sa-mo k spovedi ne bi rad — žel. Kaj hočete še več? Glas Svobode se je po katoliško spokoril — "gospud" so ga pohvalili — in basta!

Ali se bode "poboljšali" tudi vi, naročniki tega lista? Kaj pravi-te k temu? Gl. Sv. bode kmalo zahteval od vas, da se "poboljša-te", kajti "gospud" želijo tako. Ali ste se kdaj slišali, da bi du-hovnik pohvalil kak socialistični list, ki mu je navadno vedno tra-v peti. In g. Sojar, čikaški žup-nik, je v svojem lističu pohvalil "Glas Svobode", da se je pobolj-šal — oni "Glas Svobode", ki pravi, da hočejo socialisti prekr-stiti S. N. P. J. v katoliško jedno-to, dasi se nobenemu socialistu še v peti ne sanja kaj takega.

Mr. Konda je seveda z veseljem pobasal to katoliško pohvalo. On ima dober želodec; prekuha mu vse, samo da nese. Tako je tudi srečno prekuhal katoliško pobolj-šanje.

Veseli me le, da sem se pravo-časno odpovedal temu listu, kte-rega sem bil naročnik, drugače bi tudi mene zadela ona pohvala, ka-

PROLETAREC

"Radnička Straža"

Je edini hrvatski socialistični list v Ameriki. Izhaja vsako drugo sre-do in stane \$1.00 NA LETO. Naslov: "RADNIČKA STRAŽA", 115 FISK ST., CHICAGO, ILL. Priporočajte ta list bračom Hrvatomi!

kršne pa ne bi za ves svet rad uča-ka! Toda mnogo je še somišlje-nikov in celo dobrih sodrugov, ki se drže tega "poboljšanega" li-sta, ki jadra senutje, kakor piha veter. No, kdor se hoče "pobolj-sati", pa naj le čita list Glas Svo-bode ali bolje "Glas Martinove-ga žepa."

Pomlad je tu.

Nabaviti si bode treba raznovrstne vešnje in spodnje obleke, pokrivala, obuvale itd. Ako hočete biti postre-ženi hitro in z dobrim blagom, ogledjte si našo veliko zalogo predno kupite kje drugje.

777-570 BLUE ISLAND AVE

Na drobno! In debelo!
J. Silverstein
487 So. Halsted St. Chicago.

izdelovatelj importiranega ruskega in turškega tabaka, smodk, cigaret, ta-baka za nosljanje itd.

Tabak za cigarete, funt..... 60c
100 škatljic po 2 unči tabaka za ciga-rete..... \$5.00
1000 škatljic cigaret O. K. z rorkom za..... \$3.00

I. STRAUB
URAR
336 W. 18th St., Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verišic, preta-nov in drugih dragotin. Izvršuje tudi vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.
Obiščite ga!

Chikaški rojaki pozor!

Jugoslov. Soc. Klub št. 1
Hrvatsko Radničko Pro-svjetno i Političko Društvo
in Ženski Socialistični Klub
"PROLETARKA"

veliko majnikovo veselico

dne 23. maja t. l. v veliki dvorani češke svobodne šole, 400 18. cesta.

PROGRAM POZNEJE.

V najem se odda primerno stan-ovanje s štirimi sobami pod do-brimi pogoji. Kje, pove upravni-štvo "Proletarec", 587 So. Cent-re Ave., Chicago, Ill.

Dobre Saloone odda v najem (rent)

Monarch Brewery

21st St. and Western Ave.

Oglasite se takoj dokler ni prepozno.

Unijska Tiskarna!

Slovensko Tiskovno Društvo

v Chicagi, Ill.—1252 E. 75th St

Sprejema naročila na vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela, kakor: tiskanje knjig, brošur, društvenih pravil in po-trdil, vsake vrste vabil, velikih in malih plakatov, vstopnic k veselicam in plesne vzpored; dalje: vizitnic, pismenega pa-pirja in kuvert s firmo; za društva, trgovce in obrtnike ter za zasebnike sploh vse tiskovine—in to v kateremkoli jeziku. Ker imamo z najnovejšimi stroji bogato opremljeno tiskarno v stanu smo pri nas naročena dela izvrševati lično, hitro in po najnižjih cenah. ☺ ☺ ☺

Posebno spazarjamo vsa cenjena društva in poli-tične klube na naše izredno nizke cene, hitro postrežbo in na najfinišje izvršitev pri nas naro-čenih društvenih tiskovin. ☺ ☺ ☺

ROJAKI!

Predno kupite kmetijo ali sploh kako zemljišče

PIŠITE ZAUPNO
F. GRAM-U, NAYLOR, MO.

Tam je dobiti še najlepšo in najrodovitnejšo zemljo v Ameriki.

FR. SAKSER CO.

109 Greenwich Street,
New York

PODBRUŽNICA

6104 St. Clair Avenue, N. E. Cleveland, Ohio.

OFICIJELNO ZASTOPNIŠTVO VSEH PAROBRODNIH DRUŽB.

Priporoča se Slovincem in Hrvatom o priliki potovanja v staro domovino, ali ako žele koga sem vzeti — v prodajo parobrodnih listkov po najnižji ceni.

Železniške listke za vse kraje v Zjedin. državah in Evropi pošilja najceneje in najhitreje denar v staro domovino, bodisi zasebnim strankam, posojilnicam ali v katerokoli vrho.

Vsak slovenski potnik naj pazi, da pride na številko

109 GREENWICH STREET

in nikamor drugam ter naj se prej dobro prepriča, ako je na pravem prostoru, predno se da pregovoriti, da komu vroča denar v mnenju, da ima opraviti z nami.

Slovincem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo raznovrstne

obleke, po največjem kroju. Unijsko delo; trpečno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k apa, dnji v delokrog oprave — oblak.

Pridite in ogledjte si našo izlobo. Z vsem spoštovanjem

J.J. DVORAK & CO
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598 600 BLUE ISLAND AVE

GOSTILNA,

dobro in vedno preskrbljena s kmetijskimi smodkami in prostim prigrizkom.

Dvorane, za društvenene seje, svatbe, zabavne večere, veselice itd.

Potujoči rojaki vedno dobro došli.

Priporočam se vsem v mnogobrojen obisk

Frank Mladič

587 SO. CENTRE AVE., CHICAGO, ILL.

Pomlad je tukaj.

Sezona ženinov in nevest prihaja. Če se ženite, je važno za vas, da si omislite dobro sliko kot spomin na vaš ženitvenjski dan. Dobro sliko, da boljše ne morete dobiti, vam izdela

izkušen fotograf,

391-393 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO.

Ima večletno skušnjo in izdeluje najfinišje fotografije po zmernih cenah.

TELEFON CANAL 287. USTANOVLJENO 1883.

Pristno Domače Vino

Belo vino	60c galon
Rdeče vino	50c galon
Rdeče staro vino	45c galon
Rmenno vino	55c galon

Pristno prista. Te cene veljajo odjemalcem od 50 galonov naprej; izključena pa niso tudi manjša naročila. Vino pošiljam proti predplačilu ali po C. O. D. po vsi Ameriki.

Priporočam se rojakom tudi za obisk moje lepo urejene gostilne z izbornimi pijačami in z vedno pripravljenim prostim prigrizkom.

Za dobro in točno postrežbo, kakor tudi za pristnost vina jamčim.

JOSIP ZALOKAR,

899 Edison Road N. E., Cleveland, O.

M. Latkovic in Fr. Smetko
278 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVEN-SKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROCIERIJA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka itd., sploh vsakovrstno domače in prekomor-sko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvažam blago tudi na dom, za kar nič ne računim.

Najbolje in naje-neže obuvale kupite pri

John Klofath
631 Blue Island Av. CHICAGO.

Sprejema tud po-pravila.

Kam gremo v nedeljo 26. aprila?

Na veselico društva "Narodnih Vitezev", št. 39, S. N. P. J.!

Veselica se vrši v dvorani Fr. Mladiča, 587 So. Center Ave.

Pijače in drugih okrepčil ne bo manjkalo. Zabava bude izborna, zato ne sme nihče izostati! Pridite vsi, ki potrebujete in ljubite razvedrilo. Začetek ob 2. uri popoldne. Vstopnina prosta.

ODBOR.

Stranka

YUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA VEŽEZA

4 sedem v Chicagu, Ill.
Glavni tajnik: John Petrić, 718 W. 18th St., Chicago, Ill.
Vsa poročila in dopisi, tiskani se socialistične stranke ali posameznih klubov naj se pošiljajo na gorenji naslov tega tajnika.

IMENIK

Socialističnih klubov podrejenih Jugoslovanski Socialistični zvezi v Chicagu:

Jugoslovanski socialistični klub št. 1, Chicago, Ill. Anton Prošera, predsednik; Frank Podlpeec, fin. tajnik, 599 E. Halsted St. Redna mesečna seja vsako sredo v mesecu, v prostorih sod. Fr. Mladiča, 587 So. Center Ave. Slovenski socialistični klub št. 2, Chicago, O. Ignac Zlemberger, predsednik; Ivan Kravanja, tajnik, Box 101. Redna mesečna seja vsako sredo v mesecu v prostorih sod. Ivana Kravanja.

Jugoslovanski socialistični klub št. 3, Chicago, Pa. Frank Podlpeec, predsednik; Stefan Zabrie, tajnik, Box 305. Slovenski socialistični klub št. 4, La Salle, Ill. Jos. Bratkovič, predsednik; Valentin Potisek, tajnik, 1231 E. St. Redni seji sta 1. in 3. nedeljo v mesecu; 2. nedelja je praznična.

Jugoslovanski socialistični klub Bozeman št. 5, Claridge, Pa. John B. ...

Slovenski socialistični klub št. 6, ...

Slovenski socialistični klub št. 7, ...

Jugoslovanski socialistični klub št. 8, ...

Slovenski teniski socialistični klub ...

Slovenski socialistični klub Zmaga ...

Slovenski socialistični klub št. 12, ...

Posor chikaški sodruzi!

Redna seja slov. socialističnega kluba št. 1, se vrši v soboto 25. ...

Soc. pozdravem

Fr. Podlpeec, tajnik.

Sodrugom v Chicagu na znanje.

Društvo "Narodni Vitezi" št. 239, S. N. P. J. je uradno povabilo naš socialistični klub, da se vdeležimo domače zabave, ki jo ima društvo v nedeljo 26. t. m. popoldne v mali dvorani sodr. Fr. Mladiča 587 So. Center Ave. Sodrugom odzovite se temu povabilu v polnem številu.

Frank Podlpeec, taj.

TO IN ONO — ZA KRATEK ČAS.

Svobodomiselnih "Glas Svobode" je zadnji teden voseč "veselo" večje velikonočne praznike. ...

V ostalem nas ni pa niti najmanjše prisotnosti staromodno volje, če vpoštevamo fakt, da je boss Martin opravil velikonočno spoved. ...

Jej, jej, jej! — Sree se nam je topilo, solze kot grah debele so nam kapale z oči, ko smo čitali — oprostite, vpiralo se nam je, a premagali smo se in prečitali do koma — nekaj grozno rimnega pod naslovom: Vstajenje. Jej, jej, jej! — "Jednota naša!" (Bila je naša!) ...

Jej, jej, jej! — Buči in vihraji (!) kot morje adrijansko. ...

Jej, jej, jej! — O, fudge! Hahahaaa! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

Jej, jej, jej! — Na sedež v evetju! ...

se najbrž ženijo — vrabei.) ... Vam pa slava, Vam zidarjem ... 'Ho! — Klobuk dot! Tava kosmata, vam "zidarji", čast! Nepregledni "line" gradov ste že sezidali v — oblakih! ... Ki stavbo stavili v namen ste mili, več vreden kot vse cerkve farne. ... (Ouch! — Pssst! Res je to — ampak kaj bodo župnik rekli? "Gospud" ne bodo dali — odreze! Dana beseda bo — fuč! Pssst!)

Ye gods! Protestiramo, na ves glas protestiramo, da se na tak oduren način smeši Slovenska Narodna Podporna Jednota. "Peseem" je popolnoma vredna "Glasa Svobode", nikakor pa ne zasluži jednota, da bi se v javnosti tako grdo iz nje norčevalo.

Blagor ubogim na duhu — kaj ti tepi imajo takrat kraljestvo...

Martin si je "beštela" dopis iz Tirolskega. Velja! Tirolsko je znamenita dežela. Najprej je osliček — — — potem ni dolgo, dolgo ni — nakar so Tirolei — pardon! profesor Wahrmond je izvzet — — — Energično pa zaničamo izrek versko bolnega Clevelandca: Kranjci so prvi za Tirolei. Za ves svet ne sme biti tako!

"Dajte cesarju kar je cesarjevega!" (Janez evanجيلij etc.) Cesar nima nič, torej se mu tudi ne more dati nič. "Dajte bogu kar je božjega!" (Detto). Bog nima nič, torej se mu tudi ne more dati nič. "Dajte Gl. Sv. kar je njegovega!" (Tirolski evanجيلij etc.) Gl. Sv. nima nič, torej se mu tudi ne more dati nič. Amen...

Iz starega kraja.

Krva statistika avstrijskih rudnikov.

Kadar se govori o krvnem davku, se misli vedno le na vojaštvo, toda ne. Krvni davek morajo plačevati tudi avstrijski rudarski delavci. Med tem ko se vsede gospoda od časa do časa krog zelene niže in proučuje reforme, ki bi se jih moglo uvesti v svrhu varstva delavcev na delu, vrši kapitalistični morilni sistem dalje besno in smelo svoje delo. Število ponesrečenih rudarjev se je povečalo od leta 1906 za 173. Razven tega je obolelo v pretečenem letu 143,573 rudarjev. Te številke govore dovolj jasno o razmerah, ki vladajo v avstrijskih rudnikih. Iz raznih razlogov je umrlo pa 1199 rudarjev. Od smrtnih slučajev odpade na premogokope 92,7 odstotkov, na ostale pa 7,3 odstotkov. Od teško ranjenih odpade na premogokope 90,2 odstotkov, na rudnike železa 3,3 odstotke, na ostale pa 6,3 odstotkov.

Meščansko časopisje poda včasih samo kratke podatke iz službenih statistik, toda o razlogih, ki povzročajo nezgode in bolezni ne govore nikdar. Mnogo se nove iznajdbe in množe se morilni kapitalistični stroji še bolj. Naša dolžnost je pa objavljati vedno te krvave številke, iz katerih je razvidno da kapitalizem zida svoje palače na nedolžni krvi proletarijata. Objavljati moramo te številke, ki so jasen dokaz krivične današnje družbe in da pozovemo delavstvo, katerega se te številke najbolj tiče, da se pridruži soe. demokraciji, ki stremi po odpravljenju takih nečloveških razmer. Toda to se ne tiče samo rudarjev, marveč vsega delavstva, kateremu je kapitalizem krvnik in grobokop ob esnem. "Delavski List".

V srednjem veku je dobra mati sveta katoliška cerkev imela inkvizicijo teles. Tredovratne heretike, brezverce, odpadnike, mladiče, skeptike in druge tepee, ki niso hoteli vrjeti, da črna krava daje črno mleko, kakor je trdila sveta katoliška cerkev, — je ta dobra mati počasi natezala na vrstenu, natikala na žeblje, šepala z razbeljenimi kleščami in v čast in slavo božjo — da se ni prečila kri! — sožigala na gmadi. Danes ko so oni dobri časi že minili, je pa ta dobra mati uvedla inkvizicijo pameti. Duhovniki — ti koristni delavci! — s takim nebeškim navdušenjem vliivajo pisano neumnost v možgave ubogega ljudstva, ki je sedaj brez posla in sredstev za življenje, da jih v resnici že mnogo mirno sedi in pričakuje — čudežev. Pred par dnevi se je pred vratni velike je-klorne v So. Chicago izrazil nek brezposlec, ko je z več sto tovariši čakal na delo, da je prepričan, da dobi delo velikonočne dni, ko se praznuje smrt in vstajenje Kristovo. Mi ne pomilujemo moža, ki strada in čaka, da mu pade delo iz "nebes", pač pa pomilujemo one, ki so mu vrinili to neumno idejo v glavo.

Slava prvemu majniku!

Posor rojaki v Glencoe, O., in okolici!

Slovenski socialistični klub št. 2 v Glencoe, O. in češka socialistična sekcija v Neff, O., priredita skupno

PROSLAVA MEDNARODNEGA DELAVSKEGA PRAZNIKA 1. MAJA 1908

v Neff, O., v dvorani Ane Dernač. Spored:

1. Sprejem sodrugov iz Glencoe ob 10 uri popoldne.
2. Kaj je prvi majnik delavstvu. (Govor.)
3. Gospodarski in politični položaj. (Govor.)
4. Deklamacijska predstava.
5. Po sporedu prosta zabava in ples. Začetek veselice točno ob 1. uri popoldne.
6. Slovenci in Slovenke v tujaknji okolici! Pridite vsi na to veselico.
7. Za odbor slov. soc. kluba št. 2 Ignac Zlemberger, Ivan Kravanja.

Drugačne navade.

Vsak kraj in vsaka narodnost na svetu ima svoje navade, ki so se ohranile vsled prirodnega zakona dednosti. Zavisijo pa tudi od klimatičnih razmer, od prilagoditve na obstoječe okolščine od drugih posebnosti vsake posamezne dežele. Način našega življenja je drugačen od onega v drugih krajih, toda skušnija nas oči, da je to za nas najbolj prikladno. Eno najboljših navad ameriškega ljudstva je, da v spomladanski sezoni čisti svojo kri, v kateri se je tekom zime nakupilo mnogo slabih snovi. Edino sredstvo, ki čisti kri naravnim putem, je Trinerjevo zdravilno grenko vino. Ono ne vsebuje barvil ne otrova in vsled tega tudi ne škoduje želodcu. Ono vpliva na prebavne organe, da pravilno nadaljujejo svoje delo; dobro prebavljena hrana se pa spremeni v čisto kri, ki hitro napolni vaše žile. Ako vas tiščijo, ako ste trudni in nerazpoloženi, ako vaše prebavljanje in barva obraza nista perfektna, tedaj čistite svojo kri. V lekarnah Jos. Triner, 616—622 o.S Ashland ave., Chicago, Ill.

ROJAKI POZOR!

Čuvajte se ptička po imenu Joe Gasvoda, doma je od nekd iz stopiške fare blizo Novega mesta. Pri meni je bil na hrani in stanovanju celo zimo, a sedaj, ko je dobil delo in prejel prvo plačo, je 15. aprila zginit neznanu kam. Dolguje mi \$88.00. Ptček je srednje, bolj čokate postave, širokega obraza in rujavkastih brk. Spozna se ga lahko tudi po levem očesu, s katerim pomežikuje in navskriž gleda. V Ameriki je že 18 let in posebno poznan v Pennsilvaniji. Kdor rojakov zve zanj, ali spozna tega človeka, prosim, da mi nemudoma javi njegov naslov. Zelo mu bom hvaležen za to in mu rad povrnem stroške.

John Kosiček, 590 So. Centre ave. Chicago, Ill.

SODRUGI! ČITAJTE!

V upravitelstvu "Proletarua", 587 So. Center Ave., Chicago, Ill. je dobili sledoje socialistične brošure in knjige: Socializem 10c Zakaj smo socialisti? 7c Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo 5c Komunistični manifest 20c Naša bogatstva 5c Drama duševnega Prešernovega življenja 20c Kdo uničuje proizvajanje v malem 15c Vsaka teh brošur pošljemo poštno prosto. Sodrug! sezite po njih, dokler ne pobežejo.

Frank Kvasnička

Trgovina s železino, raznim orodjem in pohištvom. Popravilja peči.

643-645 W. 18th St. Chicago, Ill.

EDW. F. MODIS

Prodaja vsakovrstne kovčke (kofre) in kablje za potnike. Jemlje te stvari tudi v popravilo.

884 W. 18th St. CHICAGO, ILL.

ZNANJE ANGLEŠČINE JE MOČ

Vsaddko ki hoče zvedeti, kako se angleški jezik hitro in lahko nauči, in to brez vsakih knjig in strojev, ampak po neki čisto lahko umljivi in najnovejši metodi — naj se obrne na

THE STEINER ACADEMY OF ENGLISH

Slov. Dep., 431 W. 26th St., cor. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

MIHA LACKOVIC

Klobase in šunkice pošiljam tudi izven Chicaga proti C. O. D. podvzetju, ako se naroči 25 funtov.

Pišite za cenik v slovenskem jeziku. Za Chicago i okolice je moj zastopnik Janez Trškan.

Matija Erklavec

edini slovenki krojač v Chicagu

namanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblek. Jemlje v popravilo in čiščenje tudi stare obleke. Cene so zmerne nizke.

624 SO. CENTRE AVE. CHICAGO.

Curiš i Radakoviča

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

JOS. BERNARD-U

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Rojaki.

Naša navada je, o velikonočnih praznikih prigrizniti dobro šunko.

Oglasite se pri:

Janez Trškan-u 587 So. Centre Ave. Frank Mladič-a salon.

On Vam postreže z domačimi suhim šunkami in klobasami. Prinese Vam tudi na dom.

ANGLEŠČINA

v 3 do 6 mesecih

Lepopisje, slovenščina in računstvo. Pouk se vrši potom dopisovanja. Pojasnila se dajo zastoj.

Slov. korespondenčna šola

Box 181, Station B, Cleveland, Ohio.

Delavci

Denar ni zgubljen.

Kupite "stock" Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinoga slovenskega delavskega tednika v Ameriki. Delnica stane \$10.

Plača se lahko v dveh obrokih po \$5. Pišite za pojasnila.

John Kosiček, 590 So. Centre ave. Chicago, Ill.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba

587 South Centre Avenue Chicago, Ill.

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torških, četrkih in petkih. Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK

527 So. Winchester Ave. Telephone West 529

Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvrsten ranocelnik. Urađuje: doma od 1—2 pop. ter z večer po 7 uri. V lekarni gos. Hermaneka, Centre a 18. Str., od 5—7 pop. V lekarni J. Stulik, na 21. St. a Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoča se Slovcencim.

ALOIS VANA

izdelovatelj sodovice, mineralne vode in raznih nepojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinije in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar 376 W. 18. Street Chicago

Matija Erklavec

edini slovenki krojač v Chicagu

namanja rojakom, da ima sedaj veliko zalogo vsakovrstnega blaga za izdelovanje moških oblek. Jemlje v popravilo in čiščenje tudi stare obleke. Cene so zmerne nizke.

624 SO. CENTRE AVE. CHICAGO.

Curiš i Radakoviča

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

623 So. Throop Street

Vozí tudi na dom CHICAGO.

JOS. BERNARD-U

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijska in importirana vina.

Rojaki.

Naša navada je, o velikonočnih praznikih prigrizniti dobro šunko.

Oglasite se pri:

Janez Trškan-u 587 So. Centre Ave. Frank Mladič-a salon.

On Vam postreže z domačimi suhim šunkami in klobasami. Prinese Vam tudi na dom.

ANGLEŠČINA

v 3 do 6 mesecih

Lepopisje, slovenščina in računstvo. Pouk se vrši potom dopisovanja. Pojasnila se dajo zastoj.

Slov. korespondenčna šola

Box 181, Station B, Cleveland, Ohio.

Delavci

Denar ni zgubljen.

Kupite "stock" Jugoslovanske Delavske Tiskovne Družbe in postanite lastniki edinoga slovenskega delavskega tednika v Ameriki. Delnica stane \$10.

Plača se lahko v dveh obrokih po \$5. Pišite za pojasnila.

John Kosiček, 590 So. Centre ave. Chicago, Ill.

Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba

587 South Centre Avenue Chicago, Ill.

DR. F. J. PATERA

Ordinuje: na severozah. voglu ASHLAND IN MILWAUKEE AVE. od 12. do 3. ure popol.; od 7. do 8. ure zvečer v pondeljkih, torških, četrkih in petkih. Telefon Canal 180.

Dr. KAREL STULIK

527 So. Winchester Ave. Telephone West 529

Zdravi notranje in zunanje bolezni ter je izvrsten ranocelnik. Urađuje: doma od 1—2 pop. ter z večer po 7 uri. V lekarni gos. Hermaneka, Centre a 18. Str., od 5—7 pop. V lekarni J. Stulik, na 21. St. a Paulina ul., od 11 do 12 dop. Priporoča se Slovcencim.

ALOIS VANA

izdelovatelj sodovice, mineralne vode in raznih nepojnih pijač.

82-84 Fisk St. Tel. Canal 1405

GOSPODINJE POZOR

Najboljše, najfinije in okusnejše meso prodaja po najnižji ceni slovenski mesar 376 W. 18. Street Chicago

Z vsem spoštovanjem

SLAVOLJUB ŠTAJDOHAR,
316 W. 18th St., Chicago

PREMOG, DRVA in KOKS
PRODAJA
ALBERT DENMARK
Pisarna na voglu Center Ave., in 18. ulica
Prodaja knjig i konjakih oprav. Telefon Canal 2248

594 S. CENTRE AVE.
CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
s modernim krigličem
Sveže pivo v sodkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unjake smolke. Potniki doše čedno prenočišče za nizko ceno.
Postreba točna in izborna.
Vsem Slovcencim in drugim Slovanom se toplo priporoča
MARTIN POTOKAR,
584 SO. CENTER AVE., CHICAGO

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.
Izdravnikiška preiskava brezplačno—plačati je le zdravilo, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ure: Od 1 do 3 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga živčiči bolniki naj pišelo slovenski.

MIRKO VADJINA, 390 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC.

THE COLLINS Y. N. MEDICAL INSTITUTE
140 West 34. Str. NEW YORK, N. Y.

Jože Sabath
advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.
Pišite slovenski!
1624-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.
Res. 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7371.

Kosiček Bratje SALOON
Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smolke in prigrizke.
Oglasite se na Centri!

Slovinci Pozor!
Ako potrebujete obleke, klobuke, srajce, kravate, ovratnike ali druge potrebne reči za moške — za delavnik i praznik, tedaj se oglasite pri meni, kjer lahko govorite v svojem materinem jeziku.
Čistim tudi stare obleke in izdelujem nove po največji modi in nizki ceni.

JURAJ MAMEK 581 Center Avenue, blizu 18. ul., Chicago

Leopold Saltiel
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.
Auto Phone 6965.
Office Phone Main 3065
Residence Phone Irving 4176

JOHN HORVAT
610 Centre Ave., Chicago, Ill.

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 1217 Sheridan Road.

JUNGLE

Angleški spisatelj Upton Sinclair
Z avtorjevimi dovoljenjem poslovenil
Jože Zavrtlak

(Copyright, 1905, 1906, by Upton Sinclair.)

(Nadaljevanje.)

Našel je povsem druge razmere. Oče One je umrl, upniki so pa zahtevali, da se plačajo dolgi. Jurgis je veselje poskakovalo sree, ker se je zavedal, da bo lahko dosegel svoj namen. Tu je bila Elzbieta Lukoszaite. Imenovali so jo teto, dasi je bila matična One in njenih pet bratov in sester. Bil je tudi brat Jonas, suh človek, ki je delal na polju. Naobratno je pa bil Jurgis važna oseba, ker je zdrav in čil prišel iz šume. Ona je znala čitati in pisati in je razumela marsikatero stvar, o kateri se njemu še sanjalo ni. Posestvo je bilo prodano in vsa družina je bila sedaj brez strehe — ostalo ji ni drugega kot sedemsto rubljev, ki so polovico manj vredni kot dolarji. Dobiti bi morali trikrat toliko, pa sodnik je odločil proti njim. Ako bi hoteli ovreči to sodniško odločbo, tedaj bi jih stalo še mnogo denarja.

Ona bi se lahko omožila, ali prevred je ljubila teto Elzbieta, da bi se ločila od nje. Sedaj je predlagal Jonas, da je najboljšje, ako gredo vsi skupaj v Ameriko, kjer je obogatel neki njegov prijatelj. On bo delal, ženske tudi, pa še otroci — potem morajo napredovati. Jurgis je čul nekaj zvoniti o Ameriki. To je dežela, o kateri govorijo, da lahko človek zasluži tri rublje na dan. Jurgis je razmišljal o tem, kakšno vrednost imajo trije rublji na dan, pri tem je pa mislil na domače cene. Odločil se je, da gre v Ameriko, se oženi in postane bogatin. Pripovedovali so, da je v ti deželi vsak svoboden, naj bo siromak ali bogatin. Tam mu ni treba nositi vojaške suknje, ni treba slajati denarja lopovskim uradnikom, sploh lahko dela, kar ga je volja in smatra svojo osebo, za kar hoče. Tako je postala Amerika dežela, o kateri sta sanjala zaljubljena. Če bi le imela denar za pot in vseh križev bi bilo konec.

Dogovorili so se, da odpotujejo prihodnjo spomlad. Dotlej se je pa Jurgis uposlil pri nekem delodajalcu. S četverico ali petorico drugih je prehodil štiristo milj, da je dobil delo na železnici blizu Smolenska. To je bila žalostna skušnjava za njega. Delati je moral kot črna živina ob slabi hrani, spal je pa v nesušni kolibi. Vzlie temu je Jurgis vse prenesel, in se vrnil v dobri obleki in z 80 rublji, katere je imel zašite v jopiču. Jurgis ni pijačeval in se prepiral, ker je vedno mislil na Ono. Sploh je bil miren človek, ki je storil vse, kar se mu je zapovedalo. Le malokdaj se je razburil. Če se je pa to zgodilo, se je pa žaljivo tako prestrašil, da ni nikdar več začel zabavljati. Kedar je prejel plačo, se je ognil pijačevanju in igranju; radi tega so ga skušali umoriti. Ušel jim je in od istega dne je vedno spal le se z enim očesom.

Poleti so odpluli vsi v Ameriko. V zadnjem trenutku se jim pridružila Marija Berkzinska, sestrična Ono. Marija je bila sirota in je izza mladih dni delala pri nekem bogatem kmetu v Vilni, kjer so jo pretepali nečloveško. Še le v dvajsetem letu se je Marija pričela zavedati svoje moči in je kmalu dobro preklestila, potem pa ušla.

Družba je obstala iz dvanajst ljudi — pet odraslih in sedem otrok; Ono se pa ni moglo pritevati ne k enim, ne k drugim. Po potu se morali prestopiti marsikaj. Agent jim je najprej pomagal, potem se pa pokazal kot pravi lopov. Kasneje so prišli v roke uradnikom, ki so jih zopet oskubli za precejšnjo svoto denarja. Take sleparije so doživeli tudi v New Yorku; saj niso nič vedeli o deželi, pa tudi nikogar ni bilo, ki bi jim svetoval kaj pametnega. Človek, običen v modro uniformo jih je odvedel v hotel, kjer so jih pridržali in jim napravili velik račun. Zakon določuje, da morajo biti cene nabite na vratih, seveda ne v litvinskem jeziku. Prijatelj Jonasa je obogatel v klavniškem okraju, radi tega je bil Chicago cilj cele družbe. Razumeli so edino besedo Chicago in to je zadostovalo, dokler niso prišli do svojega cilja. Ko so ostavili vlak, niso bili nič na boljšem kot poprej. Stali so na Dearborn ulici in zijali v črne hiše, ki so se prikazovale v daljavi, ne da bi vedeli, zakaj so sem prišli in zakaj se jim ljudje posmehujejo, kedar izgovarjajo besedo Chicago. Bili so usmiljenja vredni, saj so vselej zbežali, kedar so videli kakšnega policaja. Prvi dan so hodili gorindol po Chicagu, dokler jih ni neki policaj našel v vozi, kjer so žalostni čepeli, in jih odvedel na postajo. Drugo jutro je tolnač razobložil, kam so namenjeni. Naložili so jih na voz in jih odpeljali v klavniški okraj. To veselje popisati, ki je zarajalo med naseljenici, ko so zvedeli, da so rojeni potniških muk, ne da bi jim bilo treba zopet kaj plačati, je nemogoče.

Sedeli so na vozu in pazno ogledovali vse. Peljali so se po dolgi cesti, ki se je v nedogledni črti vila med majhnimi in revnimi dvonadstropnimi hišami. Nobene spremembe, nobenega grča ali so teske, vsepovsod le grde, umazane, majhne lesene hišice. Tupatam so se peljali čez most, ki je križal kanal z blatnato vodo in trdo glinastimi bregovi, ob katerih so se razprostirale nesnažne šupe, podrtje in dokl; zopet drugod so se peljali preko železniških tirov, pa katerih so puhačje lokomotive hitele z drdrajočimi vozovi. Drugod so se zopet vrstile velike tvornice, zakajene hiše z nebrojem dimnikov, iz katerih se je valil dim, ki je zgoraj zatemneval okrajne zemljo pa črnil. Po ti spremembi so se zopet vrstile siromasti, majhne kočice.

Eno uro pred mestom je družba opazila spremembo zraka. Ozračje je temnelo čimdalje bolj, pa tudi trava ob železniškem tiru je gubila svojo zeleno barvo. Tembolj se je vlak bližal mostu, tolikor bolj je bilo vse zakajeno. Polje je bilo suho in rmenkasto, pokrajina pa pusta in neprijetna. Pod gestim dimom je pa človek občutil še drugo zlo — slab zrak, ki človeku ni dal dihati. Družba ni bila prav sigurna, je li ta vonj neprijeten, dasiravno je bil zporn, ker njih duh ni bil fino razvit. Radi tega so le menili, da je nenavaden. Sedaj, ko so se deli v vozu poučile železnice, so prišli do zaključka, da se bližajo pravi domovini tega reškega in nenavadnega vonja.

Zdajpazdaj jih je rezal in dregal v nos tako silno, da so občutili njegovo rezkost. Njih mnenja o tem smradu so bila različna. To je bil rezek vonj, vsiljiv in žarek. Nekateri so ga dihal v sebe, kot nekaj opojnega, drugi so zopet tiščali robove pred nosom. Novi naseljenici so se razmišljali o tem smradu, ko se je nakrat ustavil voz in nekdo je zaklical: Klavnice!

Sedaj so stali ob cestne mivoglu in se začudeno ozirali gorindol. V postranski ulici so opazili celo vrsto poslopj iz opeke, med njimi pa pol tučata dimnikov, tako visokih kot najvišja poslopja, ki so se skoraj dotikala neba. Iz teh dimnikov se je pa dvigal gost in oljnat dim, črn kot noč. Ta dim bi lahko prihajal iz sredine zemlje, kjer že od nekdanj gori vojni ogenj. Prihajal je, kot bi ga gonila svoja lastna sila, vse dreve pred seboj — kot vedno ponavljajoča se razstrelba. Bil je nevshljiv! Čakali so, da bi ponehal, toda vedno nove reke so drvale iz dimnikov, ki so se širile v mogočne oblake, ki so se zvižali in obračali, slednjice pa združili v mogočen tok, ki se je zopet pretveril v obširno, črno steno, ki je zakrila vse tako daleč, kolikor daleč je seglo oko.

Za tem je družba opazila nekaj drugega nenavadnega; bilo je tako nenavado kot vonj. To je bil glas — glas, ki se je pojavil iz tisoč malih glasov. V začetku bi ga morda še ne slišali, ker se pojavljajo kot neprijetnost, s katero se niste na jasnem. Tu brenči kot čebule sponladi in šumi kot drevje v gozdu, tu je ropot, kot bi bil ves svet na delu. Še s časoma opazite, da ta glas prihaja od živali, da je ta glas oddaljeno mukanje desetstotice bikov, volov in krav, da je oddaljeno krunjenje desetstotice prašičev.

Radi bi sledili glasu, a žal, niso imeli časa za to. Policaj, ki je stal ob voglu, je postal pozoren na nje. Ustrašili so se in po stari navadi so bežali preko ulice. Komaj so pribežali na drugo stran ulice, že je zavpil Jonas in razburjen s prstom kazal preko ulice. Spremen so se zavedali, zakaj se gre, je planil Jonas v neko prodajalnico, nad katero je bilo čitati: "J. Szedvilas — delikatese." Ko se je zopet prikazal na ulici, je bil v družbi trebusnega in goloročega gospoda z belim predpasnikom, ki je Jonasa držal za roko in se od srca smejal. Sedaj se je teto Elzbieta sponnila, da se mitični prijatelj, ki je našel srečo v Ameriki, piše Szedvilas. To je bila sreča za nje, da so sedaj opazili, da je Szedvilas našel svojo srečo v trgovini z delikatesami. Zajutrkovali se niso in otroci so plakali gladu.

Tako je končala srečno bedna in slaba pot. Obe družini sta čeli objemati druga drugo, kajti činolo je že nekaj let, odkar Jukubas Szedvilas srečal svojega zadnjega očjega rojaka. Še pred je minol dan, so drug drugemu obljubili prijateljstvo za vse življenje. Jukubas je poznal vsa zla v novi domovini in lahko jim je razložil čil vse tajnosti. Razobložil jim je, kako se jim je obnašati v raznih razmerah, kako jim je postopati sedaj. Povedel jih je do Amerike je bivala na drugi strani klavnice in je imela ljudi na hrani in novanju. Pripovedoval jim je, do stara Jukniene nima nikoli opremljenih sob na razpolago in da se je treba za sedaj zadovoljiti tem, kar se dobi. Teta Elzbieta je naglo pripomnila, da za začetno nobena stvar precepa, ki bi jim ne bila všeč. Čudili so se, da ni takoj v začetku potrošiti toliko denarja. Le par dni so delali potniške skušnje v deželi visokih plač in že so se prepričali, da je tudi dežela visokih cen, da je siromak tukaj ravno tako revna, v kakom drugem kotu sveta. V eni sami noči so zginele vse misli sanje o blagostanu, katere je Jurgis lovil. Najbolj jih je peklo, da v Ameriki morali trošiti denar po ameriški navadi, katerega so jeli v stari domovini kot plačo, ki je bila tam v navadi. Tako je resnici svet gojful. Zadnje dni so stradali, ker jih je bolelo čitati tako visoke cene za hrano, kot se je zahtevalo na železnici.

Sedaj, ko so videli vdove Jukniene, so se ustrašili. Na svojem potovanju niso videli kaj tako groznega. Anjela je imela sebe v neki dvonastropni leseni hiši na drugi strani klavnice vsaki hiši so bila štiri stanovanja in v vsakem stanovanju so spali mali ljudi — Litvinci, Poljake, Slovake in Čehe na hrano in stovanje, nekaterih sobah so stanovali samei. Poprečno je bivalo v pol tučata ljudi. Ponekod jih je stanovalo po dvanajst do petdeset do šestdeset v enem stanovanju. Vstak stanovnik je moral sam stati za slavnice in odejo. Slavnice so stale v vrsti, v sobi pa slavnice ni bilo drugega kot peč. V nekaterih krajih sta spala na enoinstem ležišču. Eden je delal po noči, po dnevu pa spal, pa narobe. Dostikrat je lastnik stanovanja po dvakrat oddal posla v najem.

Vdova Jukniene je bila stara ženica z nagubanim obrazom. To stanovanje je bilo zelo nespažno. Skozi središnja vrata niste vstopiti radi slavnice. Ako ste se prihajali po zadnjih stopnicah vam pa zaboji ovirali vstop, katere je tam nastavila, da bi se več prostora za perotinarstvo. Resnici na ljubo moramo povedati da sploh ni več čedila, odkar je odpotovalo enajst fantov, ki so pri nji na hrani in stanovanju, iskat sreče v Kansas City, ne da bi plačali, ko je radi revmatizma morala osem dni čuvati posteljo. Bil je sedaj julij in polje je moralo biti zeleno. Toda v klavniškem okraju ni bilo videti polja, sploh nič zelenega; ali človek je bil na polje, na zelene livade uživati mir, ako se je odpeljal na nekem železniškem vozu.

Tak je bil dom, v katerem so sprejeli novodošlece. Boljšega tudi dalo dobiti in ukrenili so pravo, da niso iskali stanovanja, ki bi god, ker so si prihranili le nepotrebno delo. Jukniene je imela sebe in svoje otroke posebno sobo, katero je blagodušno posodila ženskam. Stare postelje se lahko kupijo kje v bližini, pa sedaj treba ni, ker je prevročje, je podučevala naseljenice. Sedaj lahko spali na tleh v hodniku, kot so spali tudi drugi poprej.

"Jutri," je rekel Jurgis, ko so bili sami, "jutri bom dobi denar in Jonas morda tudi. Potem si pa poiščeno drugo stanovanje."

Kasneje, popoldne sta Jurgis in Ona odšla na sprehod, da bi ogledala okolico, njiju bodočo domovino. Zadaž za klavnicami so lesene kočice zelo razstresene. Tu je bilo mnogo praznih stavbin prostorov, katere so najbrž pregledali pri gradenju mesta, ki se prostira po površini pririje.

Umazana rmena trava je pokrivala prazne stavbinske prostore, na katerih so ležali kupi kositrastih skatelj za konzerviranje ovoj. Množica otrok se je igrala tam, ki so se lovili in suvali med seboj kričali, da je bilo joj. Najznačilnejše v tem okraju je pa bilo več Stevilo otrok. Vi mislite, da je ravnokar končal šolski poduk, ki po daljšem opazovanju pridete do zaključka, da tukaj sploh ni otrok, da so ti otroci iz bližnjih hiš in da je vsepovsod v klavniškem okraju toliko otrok, da mora voziti vsak voznik počasi. Pa tudi ulice so tem okraju tako raztrgane, da voznik ne more voziti hitro. Ulice, katerih sta hodila Jurgis in Ona, so bile podobne topografskim miniaturnemu zemljevidu. Kolovoz je bil navadno za čerljak kot temelji hiš, katere so zopet mejili visoki trotoarji. Ulice niso bile tlakovane, pač je pa človek lahko opazil griče in doline, reke, potok, luknje in jame, v katerih se je zrcalila smrdljiva zelena voda. To so se igrali otroci in valjali v cestnem prahu. Semintje so se kopal v blatu in iskali roči, nad katerimi so se spodtaknili.

Marsikdo bi občudoval velikanske roje muh, ki so zatemneno ozračje in se čudili nenavadnemu strupenemu smradu, ki je silil v veke v nos, smradu, ki je prihajal od trohnečih stvari vsega sveta. Ako so obiskovalci vprašali, odkod ta smrad prihaja, tedaj so prevale mirno odgovorili, da se na tem ozemlju hranijo odpadki mest, ker se tem potom pridobivajo zemljišča za stavbišča. Po kratki časi let bo ta smrad izgubil, so odgovarjali navadno; sedaj je pa vroče posebno po dežju so muhe grozno sitne. Ali ni ta kraj nepravil? morda vprašal tujec; prebivalci so pa odgovarjali: "Mogoče," bi pa more odpomoči?"

Na daljšem potovanju sta prišla Jurgis in Ona na kraj, kjer se pripravljajo prostor za smeti. Tu so kopali veliko obsežno jamo, kamor je voz za vozom vozil odpadke in smeti. Smrdelo je, da je bilo groza, vzlie temu so pa otroci brskali po smeteh in odpadkih. Obiskovalci klavnic so dostikrat posestili tudi to jamo za odpadke in smeti. Vendar pa niso bili nikdar na jasnem, če otroci nabirajo radi tega odpadke, da bi sebi otešili glad, ali za kokosjo pičo; pa se je nikdar nobenemu ni o tem natančno informiral.

Zadaž za tem smetiščem je stala opekarna s sajastimi in velikimi dimniki. Najprevo so porabili glino za opeko, jame so pa zasuli s odpadki. Jurgis in Ona se je to početje dozdevalo jako praktično in značilno za podjetno deželo, kot je Amerika. Na drugi strani je bila velika nezasa jama, ki je bila poleta polna vode. Po zimi je pa nekdo tukaj sekal led in ga prodajal v mesto. Tudi to se je dozdevalo v novodošleceema kot dobričnosno podjetje. Časnik nista čitala v njiju možganih se pa tudi še niso rodile vznemirjajoče misli o bilih, prouzročiteljih nalezljivih bolezn.

Stala sta tam, mejtem ko je solnce zahajalo za to sliko. Nebo je žarilo na zapadu, vrhovi hiš so pa dozdeveno goreli. Jurgis in Ona nista opazovala solnčnega zahoda, obrnila sta mu hrbet, njiju misli so se muddle v klavnicah, katere sta videla oddaleč.

Leva stran hiš je bila ostro začrtana proti nebu; lesemintje je mogle kak visok dimnik kvivsko, iz katerega je drvil sajast in dimnat tok baje proti koncu sveta. Ta dim je nudil sedaj najboljšo priložnost za opazovanje barv; na sočnati strani je bil črn, rujav, siv in rdeč. Vsi žalostni spomini na ostudna smetišča so se sedaj razpršili v prazen nič — v mraku je človek gledal le še prikazen o moči. Obema, ki sta sedaj stala v mraku, so bile to le sanje čudeznih pripovedk o človeški energiji, o dokončanem delu, o delu tisoč in tisoč ljudi, v njih življenju, ljubezni in veselju. Ko sta pod paznuhno držče se odhajala domov, je Jurgis rekel: "Jutri pojdem in dobi delo."

III.

Jokubas Szedvilas je imel mnoge znanec, katere si je pridobil kot trgovca z delikatesami. Med temu znanec je bil tudi nek policaj v službi Durhama, ki je imel nalogo izbrati sposobne ljudi za delo. Jokubas se še ni nikdar obrnil do njega, vseeno je bil pa prepričan, da bo policaj oskrbel njegovim prijateljem delo. Odločil se je poskusiti s stariim Antanasem in Jonasem. Jurgis je bil o svojih zmožnostih tako prepričan, da ni trenotek dvomil, da dobi delo brez tuj pomoči. Že pred smo omenili; da se ni motil v tem. Sel je k Brownu in je čakal komaj pol ure, ko ga je nek delovodja policaj in nagovoril. Pogovor je bil kratek in primeren.

"Ne, Lotvinsčino." (Jurgis se je skrbno naučil te besede na pamet.)

"Delo."
"Da."
"Ste delali že tu?"
"Ne."

(Dolje prihodnjie.)

SOCIALIZEM IN ŽENA.

II. MEZDNA SUŽINJA.

Gospodinja in mati, ki opravlja domača, hišna dela, — ni mezdna sužinja. Negovanje in odganjanje otrok, čiščenje, pranje in kuhanje je dolžnost vsake skrbne žene in domače hčere, če hoče, da je v hiši red, blagostanje in zadovoljnost v družini. Skrbno opravljanje hišna dela so podlaga vzornega gospodarstva pri hiši, in žena, ki opravlja ta dela, deluje le v svojo korist in dobič, in korist svojega moža in otrok. To je podlaga družinski sreči. Drugače je s služkinjami ali deklami. Leste dobijo za isto hišno delo mesečno ali tedensko mezdno. Ta mezdna je različna, kakor je različno delo teh služkinj; ni različno po kakovosti, temveč po razmerju časa in količini dela. Vseled tega se to delo tudi ne more ceniti sorazmerno, niti določiti se mu ne da mezdna, ki naj bi veljala edino za pravično. Nekatere delajo lažje, a dobijo tudi majhno plačo, dočim delajo druge uprav živinsko, po 12 do 16 ur na dan, zakar dobe tudi večjo mezdno. To se pravi, ene dekle delajo manj, druge pa več, kakoršno je že opravilo pri hiši, oziroma kako je to delo razdeljeno. Trdo delo imajo zlasti one služkinje — in to brez izjem sama dekleta — ki so vposlene v kaki mali trgovini ali gostilni. In ravno med ameriški mi Slovenkami je največ takih vslužbenk. Naravno je, da se v mnogih slučajih ravno tem služkinjam dela krivica. Za naporno

delo, katerega opravljajo od ranejša jutra pa do poznega večera, so ponekod jako zanikrno plačane. Sivilje in perice, ki navadno delajo od kosa, si lažje določijo ceno za svoje delo. V ostalem so pa vse te služkinje in izvrševalke domačega dela, ali dela v malem businessu, že mezdne delavke.

Prava mezdna sužinja je pa ona žena ali dekle, ki je proti mezdni v poslana v industriji ali veliki trgovini. Na prvem mestu je produktivna delavka, ktera dela v tvornici in ktera producira ali kooperativno izdeluje blago za na trg — torej za profit. Industrijske delavske so danas že nekaj navadnega. Poglejte tukaj v Chicagu. Poglejte v tvornice za izdelovanje klobukov, slavnikov; v tvornice za izdelovanje oblek, igrac in drugih drobnih stvari. Med brenčočimi stroji se giblje stotine, tisočih žen in deklet — modernih mezdnih robinj. Poglejte v čieaške klavnice — na stotine žensk dela v raznih klavniških odelkih, na stotine jih tam žrtvuje svojo življenjsko moč kapitalizmu. Žensko industrijsko delo je zlasti v Ameriki že dokaj razširjeno. V industriji platna in oblek so v ogromni večini vposlene same ženske. Poneki statistiki je danas v Zedinjenih državah šest milijonov ženskih delavcev, ki delajo za mezdno in so direktno odvisne od kapitalizma.

Kapitalist ima rad delavko. Ženska je bolj "cheap" kot možki in v mnogih slučajih ravno tem služkinjam dela krivica. Za naporno

vse potrepljivo prenaša, kar se ji naloži na pleča — na stražnik ne gre zlepa. In to hoče kapitalist. Ženska delavna moč je na današnjem delavskem trgu veliko cenejša, kakor pa možka delavna moč, dasiravno v mnogih slučajih obdeluje eno in isto delo. Vseled tega kapitalisti poslednje čase odpusčajo možke delavce in jih nadomestjajo z ženskimi, kjerkoli vidijo, da je žena sposobna za tako delo. In to je posleg vseh krivic največja krivica, ki se godi ženi. Delodajalec na primer plača delavki \$1.50 ali še manj za delo, ktero je prej opravljal možki za \$2. Žensko industrijsko delo, odkar je stroj revolucioniral industrijo, je torej velik konkurent na delavskem trgu; in to na škodo možkemu delavstvu, dočim imajo kapitalisti veliko večji profit.

Kapitalistični sistem proizvodnje je iztrgal ženo iz hiše in jo vkljenil v mezdno robstvo, ktero postaja vsak dan hujše. Edina rešilna pot iz tega robstva je — socializem.

Sodruginje! Agitirajte za "Proletarca". Priporočajte ga svojim prijateljicam, znanam in tovarišicam pri delu.

Socializem je postal sila, s ktero se računajo vse obstoječe kapitalistične države.